

КАРЛОС ФУЕНТЕС
ЦЕНАТА НА ЖИВОТА

Превод от испански: Райна Стефанова, 1982

chitanka.info

На Фернандо Бенитес

Салвадор Рентерия стана много рано. Претича през терасата. Не стопли водата в бойлера. Свали си гащетата и силната студена струя му дойде добре. Изтри се с пешкира и се върна в стаята. Ана го попита от леглото дали няма да закусва. Салвадор отвърна, че ще изпие едно кафе някъде. От две седмици жената бе на легло и лицето ѝ, с цвят на бучка захар, бе отслабнало. Попита Салвадор дали не са се обаждали от службата, а той захапа една цигара и ѝ отвърна, че искали тя лично да отиде да подпише. Ана въздъхна и рече:

— Как така искат?

— Казах им, че сега не можеш, но нали виждаш какви са.

— Докторът какво ти каза?

Хвърли недопушената цигара през счупеното стъкло на прозореца и прокара пръсти по мустаците и слепоочията си. Ана се усмихна и отново се облегна върху месинговата табла на леглото. Салвадор седна до нея, взе ръката ѝ и ѝ каза да не се притеснява, защото скоро ще се върне на работа. Двамата замълчаха, загледани в дървения гардероб, в кашона, пълен с инструменти и разни неща за ядене, електрическата фурничка, каната и купчините стари вестници. Салвадор целуна ръката на жена си и излезе от стаята на терасата. Слезе по задната стълба и после мина през площадките на първия етаж и вдъхна различните миризми на готвено, които идваха от стаите на съседите. Мина сред птици и кучетата и излезе на улицата. Влезе в магазина, който преди беше гараж на къщата, и старият продавач му каза, че „Лайф“ на испански още не е дошъл и продължи да се разхожда между рафтовете, отключвайки катинарите. Посочи куп комикси и каза:

— Може би ще намеря друго списание за жена ти. Когато трябва да лежи, човек се отегчава.

Салвадор излезе. По улицата премина тайфа деца, които гърмяха с тапешници, а зад тях един човек подкарваше няколко кози от пасбището. Салвадор му поиска един литър мляко и му каза да го качи на дванадесетия етаж. Пъхна ръце в джобовете и тръгна назад, почти

тичешком, за да не изпусне автобуса. Качи се в движение, потърси тридесет сентавос в джоба на рубашката си, седна и се загледа в преминаващите кипариси, къщи, огради и прашни улици на Сан Франсиско Ксокотитла. Автобусът тръгна покрай влаковата линия, по моста на Ноноалко. Пара се вдигаше от релсите. От дървената пейка видя композициите, натоварени с провизии, които влизаха в града. В Мануел Гонсалес се качи контролър, за да скъса билетите, а Салвадор слезе на следващия ъгъл.

До къщата на баща си отиде по пътя за Валиехо. Прекоси малката изсъхнала ливада и отвори вратата. Клеменсия го поздрави и Салвадор попита дали старият вече е станал, а Педро Рентерия се подаде иззад завесата, която отделяше спалнята от стаичката, и му каза:

— Какъв ранобудник! Почакай ме. Вече съм готов.

Салвадор прокара ръка по облегалките на столовете. Клеменсия забърсваше масата от нерендосан чам и след това извади от бюфета една покривка и глинени чинии. Попита как е Анита и оправи пенъоара на цветчета върху гърдите си.

— По-добре е.

— Сигурно има нужда от някой да ѝ помага. Да не беше такава надута...

Двамата се спогледаха, след което Салвадор се загледа в стените, лежасани от водата, която се бе стичала от покрива. Дръпна пердето и влезе в разхвърляната спалня. Баща му махаше сапуна от лицето си, Салвадор сложи ръка на рамото му и го целуна по челото. Педро го щипна по корема. Двамата се видяха в огледалото. Приличаха си, но бащата бе по-плешив и с по-къдрава коса; попита го какво прави тук по това време и Салвадор каза, че по-късно няма да може да дойде, че Ана е много зле и целия месец няма да може да работи и че им са нужни пари. Педро сви рамене и Салвадор му каза, че няма да му иска заем.

— Хрумна ми, че можеш да говориш с твоя господар; може да ми предложи нещо. Някаква работа.

— Виж, това може, знае ли човек. Помогни ми да си наглася тирантите.

— Там е работата, че ако му кажа направо, нищо няма да стане.

— Не се безпокой. Все нещо ще ти падне. Да видим какво ще ми хрумне.

Педро закопча панталона си и взе от нощното шкафче шофьорската си фуражка. Прегърна Салвадор и го заведе на масата. Подуши яйцата по селски, които Клеменсия постави в средата.

— Вземи си, Чава^[1]. Най-много от всичко ми се ще да ти помогна. Но нали виждаш колко притеснено живеем с Клеменсия, а аз си спестявам обеда и закуската у господаря. Ако не беше това... Бедняк се родих, бедняк ще си умра. Разбери сега, че ако взема да му искам лични услуги, дон Хосе, какъвто е суров, после ще си вземе всичко обратно и — сбогом, увеличение! Повярвай ми, Чава, трябва да измъкна от него тези двеста и петдесет.

Намаза със салца една хапка от царевичната питка и сниши глас:

— Зная, че почиташ дълбоко паметта на майка си, а пък и аз също, дума да не става, ама да поддържаш две къщи, когато бихме могли да живеем всички заедно и да спестяваме... Добре де, все едно че нищо не съм казал. Каж ми тогава защо не живеете с нейните родители?

— Нали виждаш каква е доня Конча. По цял ден натяква на Анита, че не била родена за това и за онова. Знаеш, че затуй си излязохме от нейната къща.

— Щом искаш да си независим, ще се цаниш. Не се притеснявай. Все ще измисля нещо.

Клеменсия избърса очите си с престилката и седна между бащата и сина.

— Къде са децата? — попита.

— При родителите на Ана — отвърна Салвадор. — Ще прекарат известно време там, докато тя се излекува.

Педро каза, че ще кара господаря в Акапулко.

— Ако имаш нужда от нещо, потърси Клеменсия. Сетих се. Иди при моя приятел Хуан Олмедо. Той ми е стар побратим и има флотилия от коли. Ще му се обадя по телефона да му кажа, че ще отидеш.

Целуна ръка на баща си и излезе.

Отвори вратата с матово стъкло и се озова в приемна, в която работеха една секретарка и един помощник-счетоводител и в която

имаше солидни мебели, пишеща и сметачна машина. Представи се, а секретарката влезе в кабинета на сеньор Олмедо и след това го пушна вътре. Беше слаб, много дребен човек, двамата седнаха в кожените кресла до ниска масичка, покрита със стъкло, под което имаше снимки от тържества и церемонии. Салвадор му каза, че има нужда от работа, за да допълни учителската си заплата, а Олмедо взе да рови някакви големи черни тетрадки.

— Имаш късмет — каза, почесвайки заостреното си, обрасло с косми ухо. — Има един чудесен маршрут от седем до дванадесет през нощта. Много се натискат за тая работа, защото аз държа на работниците си. — С трясък затвори книгата. — Но понеже си син на моя стар побратим Педро, ще я дам на теб. Ще започнеш още днес. Ако работиш здравата, можеш да си докарваш до двадесет песос на ден.

В продължение на няколко секунди остана заслушан само в тракането на сметачната машина и бръмченето на колите по булевард „20 ноември“. Олмедо каза, че трябва да излиза и го покани да го придружи. Без да говорят, слязоха с асансьора и вече на улицата, Олмедо го предупреди, че всеки път, когато клиентът се спира, за да си свърши някаква работа, той трябва да подновява таксата, защото само с една такса някои хитреци се разхождали по цял час из Мексико. Хвана го за лакътя и влязоха в отдела на Федералното окръжие, качиха се по стълбите и Олмедо продължи да му говори, че не му позволява да качва всеки срещнат.

— Спри за малко тук, спри за малко там, и ето че за една такса от един и петдесет пресичаш от Виля до Педрегал. А пък ако е наведнъж...

Олмедо почерпи секретарката с дъвчащи бонбони и я помоли да го заведе в кабинета на шефа. Госпожицата благодари за бонбоните и влезе в кабинета, а Олмедо се пошегува с останалите чиновници и ги покани в събота да пият бира и после да играят на домино. Салвадор му подаде ръка, благодари му и Олмедо му каза:

— Имаш ли редовно свидетелство? Не искам скандали с Пътното. Ела довечера преди седем. Там, долу, потърси Торибио, който е диспечер. Той ще ти каже коя е твоята кола. И да не товариш нищо, ей, повреждат се вратите. И не с по една такса за няколко спирания.

Щом клиентът слезе от колата, па било само за да се изплюе на улицата, отбелязваш пак. Поздрави стария.

Погледна часовника на катедралата. Единадесет часът. Повървя малко по „Мерседес“, като се забавляваше да гледа касите, пълни с домати, портокали, тикви. Седна да изпуши една цигара на площада до хамалите, които пиеха бира и прелистваха спортните вестници. Отегчи се и отиде до „Сан Хуан де Летран“. Пред него вървеше едно момиче. Някакъв пакет падна от ръцете ѝ. Салвадор побърза да го вдигне, а тя му се усмихна и му благодари. Младежът стисна ръката ѝ и каза:

— Ще прием ли по една лимонада?

— Извинете, господине, не съм свикнала...

— Вие ме извинете. Не исках да бъда нахален.

Момичето продължи пътя си със ситни, бързи крачки. Поклащаше бедро и бе облечена в бяла пола. Гледаше отстрани витрините. Салвадор я проследи отдалеч. След това спря до една количка за сладолед и поиска малък ягодов, а Салвадор побърза да плати и тя се усмихна и му благодари. Влязоха в един млечен бар, седнаха на масичка в сепаре и поръчаха два ябълкови сока. Тя го попита с какво се занимава, а той я помоли да отгатне и започна да размахва юмруци като боксьор, тя му каза, че е боксьор, а той се разсмя и ѝ разказа, че като момче тренирал доста време в „План Сексенал“, но в действителност е учител. Тя му каза, че работела на касата в едно кино. Замахна с ръка и обърна бутилката с ябълков сок и двамата много се смяха.

Качиха се на един автобус. Мълчаха. Той я хвана за ръка и слязоха пред Гората на Чапултепек. Автомобили бавно сновяха по алеите на парка. Имаше много въртележки, където се трупаха младежи. Минаваха жени, които държаха, прегръщаха или бутаха деца. Децата смучеха сладоледи и кадели от захарен памук. Чуваха се свирките на балони и от беседката — музиката на някаква компания. Девойката му каза, че обичала да отгатва заниманията на хората, които се разхождат из Чапултепек. Засмя се и посочи с пръст: черно сако и разгърдена риза, кожени обувки или сандали, памучна пола или блуза с пайети, риза на райета, лачени ботуши — каза, че това били дърводелец, електротехник, чиновничка, разносвач, учител, слугиня.

Стигнаха до езерото и наеха една лодка. Салвадор свали рубашката и нави ръкавите си. Момичето потопи пръсти във водата и затвори очи. Докато гребеше, Салвадор изсвири с уста няколко мелодии до средата. Спря и докосна коляното на момичето. Тя отвори очи и оправя полата си. Върнаха се на кея и тя каза, че трябвало да се прибере да се нахрани вкъщи. Уговориха се да се видят на следващия ден в единадесет, когато затваряха касата на киното.

Влезе в „Кикос“, потърси приятелите си сред тръбните маси, покрити с линолеум. Отдалеч видя слепия Макарио и отиде да седне при него. Макарио го помоли да пусне двадесет сентавос в мюзикбокса, в този момент дойде Алфредо и тримата си поръчаха пиле със салата и бира и заслушаха песента, в която се разказваше:

*Вероломно избяга и аз съм сломен,
зарад другого, казват, по мъж бил от мен.*

Както винаги, прекараха, разказвайки си спомени за времето, когато бяха юноши, и разговаряха за Роса и Ремедиос, най-хубавите момичета в квартала. Макарио ги подразни, за да говорят. Алфредо каза, че днешните момчета били страшно жестоки, с ножове и с какво ли не още. А те — не. По-точно бяха доста глупави. Припомни им, когато бандата на Поли ги накара да играят на мач само за да ги ритат по коленете и цялата работа завърши като среща по бокс, там, на празното място на улица „Мирто“, а Макарио дойде с щеката за бейзбол и ония от бандата на Поли се смразиха, когато видяха как слепият бие с щеката. Макарио каза, че оттогава всички го приели за побратим, а Салвадор — че било най-вече заради мутрите, дето правел, забелвайки очи и дърпайки назад ушите си, като че щеше да се спуска от смях. Макарио каза, че той си умираше от смях, защото откак бил на десет години, баща му му говорел да не се притеснява, че никога нямало да му се наложи да работи, че в края на краищата работата в неговата сапунджийница, на която бил господар, вървяла добре, така че Макарио решил да развива физиката си, за да се брани. Каза, че радиото било неговото училище и оттам бил научил своите

шеги и поговорки. След това се сетиха за своя приятел Раймундо и за момент спряха да говорят и поръчаха още бира, а Салвадор погледна към улицата и каза, че по време на изпитите те с Раймундо заедно се връщали вечер вкъщи и Раймундо го молел да му изясни цялата оная бъркотия по алгебра, след което, преди да се разделят, се спирани за малко на ъгъла на „Суливан“ и „Рамон Гусман“ и Раймундо казвал:

— Знаеш ли какво? Изпитвам някакъв страх, като минавам по тази улица. Тук сякаш е краят на квартала. По-нататък не зная какво става. Ти си ми приятел и затова ти го разправам. Честно казано, страх ме е да минавам по тази улица.

Алфредо си спомни, че когато се дипломирал, техните му подарили стария автомобил и всички заедно отишли да празнуват славно из евтините кабарета на града. Били много пияни и Раймундо казал, че Алфредо не умеел да кара добре и започнал да настоява Алфредо да му отстъпи волана и колата за малко не се обърнала на кръстовището на „Реформа“. Раймундо казал, че искал да ги уплаши, но вратата се отворила и той паднал на булеварда и си счупил врата.

Платиха и се разделиха.

Следобед имаше три часа и свърши с изцапани с тебешир пръсти, след като нарисова картата на Републиката на дъската. След часовете, когато децата си отидоха, тръгна между редиците и седна на последния чин. Единствената крушка висеше на дълга жица. Седеше, загледан в цветните линии, които обозначаваха планинските вериги, тропическите реки, пустините и платото. Никога не бе могъл да рисува добре: Юкатан бе станала доста голяма, Долна Калифорния — доста къса. Стаята миришеше на трици и кожени чанти, Кристобал, учителят на пети клас, надникна през вратата и му каза:

— Какво има?

Салвадор отиде до дъската и изтри картата с мокър парцал. Кристобал извади пакет цигари и двамата запушиха, а подът скърцаше, докато нареждаха парчетата тебешир в кутията. Седнаха да почакаат и след малко влязоха други преподаватели, а след тях и директорът Дуран.

Директорът седна на стола върху подиума, а останалите — по чиновете, и директорът погледна всички с черните си очи, а те погледнаха към неговото мургаво лице, синя риза и виолетова връзка. Директорът каза, че никой не е умрял от глад и че всички преживявали

трудности, а учителите се ядосаха и някой каза, че дупчел билети в автобуса, след като е работил две смени, друга — че работела нощем в една закувалня на „Санта Мария ла Редонда“, трети — че вложил спестяванията си в някакъв сборник и бил дошъл само от солидарност. Дуран им каза, че така ще загубят стажа, пенсията, та дори и местата си и ги помоли да не се излагат на опасности. Всички станаха и си тръгнаха, а Салвадор видя, че вече беше шест и половина и изтича на улицата, пресече тичешком между колите и се качи в един автобус.

Слезе на „Сокало“ и отиде в кантората на Олмедо. Торибио му каза, че в седем предават колата, която той ще кара, и трябва малко да почака. Салвадор се облегна на стената в преддверието на кабината и разгърна една карта на град Мексико. Известно време я изучаваше, след което я затвори и прегледа тетрадките по аритметика.

— Как е по-добре? Да въртиш из центъра или из покрайнините?
— попита той Торибио.

— Абе то далеч от центъра се движиш по-бързо, ама и повече бензин харчиш. Помни, че сам си плащаш горивото.

Салвадор се засмя.

— Пред хотелите чужденците може да дават добри бакшиши.

— Твоята кола идва — му каза Торибио от фойайето.

— Ти ли си новият? — извика дебелият шофьор, който я караше. Избърса потта по челото си с един парцал и слезе от автомобила. — Ето ти я. Включвай лекичко на първа, понеже от време на време заяжда. Ти си затваряй вратите, че иначе ще ти ги раздрънкат. Хайде, вземай я.

Салвадор седна на шофьорското място и прибра тетрадките в кутията. Забърса омазненото кормило. Седалката беше топла. Слезе и избърса с парцала предното стъкло. Качи се пак и нагласи огледалото на височината на очите си. Потегли, вдигна знаменцето. Ръцете му се потяха. Тръгна по „20 ноември“. Веднага го спря някакъв мъж и му нареди да го закара до кино „Космос“.

Човекът слезе пред киното, Кристобал надникна през прозорчето и каза:

— Ама че чудо.

Салвадор го попита какво прави и Кристобал отвърна, че отивал в печатницата на сеньор Флорес Каранса де ла Рибера де Сан Косме; Салвадор му предложи да го закара и Кристобал се качи в таксито, но

каза, че нямало да го приеме като приятелска услуга, щял да му плати. Салвадор се засмя и отвърна, че само това оставало. Поговориха за бокс и се разбраха в петък да отидат заедно на „Арена Мехико“. Салвадор му разказа за момичето, с което се бе запознал сутринта. Кристобал започна да говори за учениците от пети клас; стигнаха до печатницата, Салвадор спря и слязоха.

Влязоха през тясната врата и тръгнаха по дългия тъмен коридор. Печатницата се намираше в дъното, сеньор Флорес Каранса ги прие и Кристобал попита дали листовките са готови вече. Печатарят си свали козирката, поклати утвърдително глава и му посочи листовите с черни и червени букви, които призоваваха към стачка. Работниците донесоха четири пакета. Салвадор взе два от тях и тръгна, докато Кристобал уреждаше сметката.

Мина по дългия и тъмен коридор. Отдалеч до него достигна шумът на автомобилите, които се движеха по „Рибера де Сан Косме“. По средата на коридора усети една ръка върху рамото си и някой каза:

— По-бавничко, по-бавничко.

— Извинете — рече Салвадор. — Понеже тук е много тъмно.

— Тъмно ли? Ще стане и черно.

Човекът захвапа една цигара, усмихна се и Салвадор каза само:

— Лека нощ, господине — но отново усети тежестта на ръката върху рамото си и човекът каза, че той навярно е единственият от тези даскалчета, когото не познава, и Салвадор започна да се дразни и му отвърна, че бързал, а онзи: — Знаеш ли, че аз съм И. Д.?

Салвадор видя четири цигари да припламват в отвора на коридора, при входа на зданието; притисна пакетите към гърдите си и погледна назад, където срещу входа на печатницата пламна друга цигара.

— И. Д., Изоставеното дете. Ами да! Трябва да си чувал да се говори за мен.

Салвадор започна да вижда в тъмнината и различи шапката на човека и ръката, която взе един от пакетите.

— Хайде, стига нежни запознанства. Дай тук писъмцата, даскале.

Салвадор се отскубна от ръката и отстъпи няколко крачки. Цигарата отзад се приближаваше. Някакво влажно течение се

прокрадваше по коридора, на височината на глезените. Салвадор се огледа.

— Пуснете ме да мина.

— Дайте тия позиви!

— Тук са, шефе.

Усети зад себе си огънчето на цигарата съвсем близо до тила си. После — вика на Кристобал. Хвърли единия от пакетите и със свободната си ръка удари оня по лицето. Усети в ръката си въгленчето на смачканата цигара. И след това видя как се приближава изцапаното с кървава слюнка лице. Салвадор се завъртя със стиснати юмруци, видя камата и след това я усети в стомаха си.

Мъжът бавно измъкна ножа, щракна с пръсти и Салвадор падна с отворени уста.

---

[1] Галено обръщение към Салвадор. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.